

Ren samvittighet...

Rene vannkilder

Mjøsa var nær sin «undergang»!

På 1960- og 1970-tallet ble Mjøsa veldig forurenset og vannkvaliteten var svært dårlig. En gedigen redningsaksjon kalt «Mjøsaksjonen» ble startet for å bedre vannkvaliteten og redde livet i innsjøen.

For kun 30–35 år siden gikk nesten alt avløpsvann fra din og alle andres toaletter urensset ut i Mjøsa og tilløpende vassdrag. Mjøs vannet var om sommeren helt grønt av alger og lite egnet som badevann. Det stinket av vannet. Drikkevann fra Mjøsa smakte direkte vondt, og mange renset vannet sitt hjemme via kullfiltre før de drakk det. Kokt og stekt mjøsfisk luktet og smakte vondt.

Mjøsaksjonen startet i 1973 og ble avsluttet i 1982. En av de viktigste årsakene til at Mjøsa ble reddet, var utbyggingen av avløpsrensaneanlegg. I tillegg ble det forbudt å bruke fosfatholdige vaskemidler og det ble innført streng innskjerping rundt utslipp fra jordbruket og industrien.

Mjøsaksjonen er det største miljøtiltaket i innlandet noen gang.

Tiltakene har vært med å holde vannkvaliteten brukbar. Mjøsa er allikevel ikke «friskmeldt». Både industrien, jordbruket og kommunene som eier av ledningsnett og avløpsrensaneanlegg, må fortsatt være miljøbevisste og bidra til å redusere forurensende utslipp. Du som enkeltperson kan bl.a. ved god do-skikk, bidra til et bedre miljø.

Kampanje i forbindelse med Mjøsaksjonen.

Visste du at...

- ... det var Gro Harlem Brundtland som fikk satt fart i Mjøsaksjonen gjennom sin rolle som Miljøvernminister. Ordraket som ble laget om hennes handlingskraft var: «Hun kom, hun så, hun handlet!».
- ... Mjøsaksjonen kostet rundt 1,4 milliarder kroner på 70-80-tallet. Omregnet i dagens kroneverdi tilsier dette en kostnad på ca. 5 milliarder. Til sammenligning kostet OL på Lillehammer i 1994, omregnet i dagens kroneverdi, ca. 9,5 milliarder.

Utslipp fra Hunselva til Mjøsa, Gjøvik 1970-tallet

Avløpsvannets vei...

Har du tenkt på hva som skjer med vannet du bruker?
Tegningen gir noen svar, og viser forenklet avløpsvannets vei fra deg og tilbake til naturen!

Visste du at...

- ... det er gjenvunnet 8400 tonn biomasse/ gjødsel fra avløpsvannet i 2008. Dette tilsvarer ca. 300 lastebillass.
- All biomassen benyttes som jordforbedringsmiddel i jordbruket.
- ... gjødselsverdien til næringsstoffene i alt norsk avløpsslam, er beregnet til ca. 200 millioner kroner pr år.

Vi jobber for miljøet. Gjør du?

Kommunene og Hias er blant de viktigste miljøbedriftene på Hedmarken.

Vi jobber kontinuerlig for å redusere utslipp fra ledningsanlegg og renseanlegg til omgivelsene. På denne måten er vi med å sikre våre innbyggere flotte rekreasjonsmuligheter via godt fiske og dyreliv, fine bademuligheter, trygt og godt drikkevann m.m. Viktig er det også å få en mest mulig høyverdig gjenbruk av avløpslammet og de viktige næringsstoffene i dette. Slammet/biomassen blir brukt til jordforbedringsmiddel eller som gjødsel i jordbruket.

En av de største utfordringene til kommunene, er å få oversikt og kontrollere alle private avløpsanlegg i spredt bebyggelse. På Hedmarken er det ca. 9300 slike anlegg. Disse anleggene kan være betydelige forurensningskilder for bekker og vassdrag. I tillegg kan anleggene forurense drikkevannsbrønner i nærområdet.

Hvordan kan du bidra til et renere vannmiljø?

Dette kan du gjøre bl.a. ved å ikke kaste miljøfarlig avfall som maling, løsemidler og lignende i do, sluk eller vask. Tilsvarende gjelder for gamle medisiner. Fritryfett og stekeoljer skal heller ikke ut i vask eller toalett. Fettet tetter igjen ledningsnett og kan forårsake oversvømmelser i huset ditt. Fritryfett og stekeoljer kan leveres gratis på alle Hias sine gjenvinningsstasjoner.

God do-skikk:
Det er kun tiss, bæsje og dopapir som skal i toalettet.

Visste du at ...

... alt vann du bruker innomhus må renses på avløpsrenseanleggene.

... avløpsledningsnett til Ringsaker, Hamar, Stange, Løten og Hias tilsammen er på 752 km. Dette tilsvarer avstanden fra Hamar til Bodø.

... i tillegg til Hias sitt interkommunale avløpsrenseanlegg, har kommunene 12 avløpsrenseanlegg. Kommunene har også tilsynsansvar for alle private avløpsanlegg i spredt bebyggelse.

Nedgravde oljetanker

Mjøssaksjonen var et nødvendig skipperetak. Den la grunnlaget for videre arbeid. En del av dette arbeidet gjelder nedgravde oljetanker.

Under hager og gårdsplasser i distriktet vårt ligger nedgravde tanker med parafin og fyringsolje. Har du en slik, har du også ansvar for at den ikke lekker. Husk at den utlekkede oljen først blir liggende i grunnen rundt tanken. Siden følger den grunnvannet på dets vandring til Mjøsa.

En nedgravd oljetank i stål har vanligvis en levetid på mellom 20 og 30 år, sterkt avhengig av jordmonnet den ligger i. Den største faren er imidlertid innvendig rust. Over tid vil det bli kondens i tanken. Dette samler seg til vann i bunnen (oljen flyter oppå), og stålet rustet.

Eiere av nedgravde tanker må dokumentere at tanken er kontrollert og funnet god nok. Kontrollen utføres av fagfolk etter beskrivelse i

forurensningsforskriften. I Ringsaker gjelder forskriften bare for tanker større enn 3200 liter, og i de øvrige kommuner for alle tanker. Eiere av tanker vil vanligvis få en påminnelse om kontroll når tiden nærmer seg. Kommunens registre er imidlertid ikke komplette. De som har nedgravde tanker må derfor også passe på selv. Hyppighet av kontrollen for de vanligste tanktyper fremgår av tabellen nedenfor:

Type tank	Første kontroll	Senere kontroller
Ståltank, enkelt- eller dobbeltbunnet	Etter 15 år	Hvert femte år
Glassfibertank (GUP-tank)	Tetthetsprøving etter 2 år, full kontroll etter 30 år	Etter 20 år, eventuelt vurdering ut fra resultatet av full kontroll

Det er innsiden av tanken som skal kontrolleres. Det innebærer at tanken må tømmes og rengjøres før kontrolløren kan gå ned i tanken gjennom mannlokket. Tanker mindre enn 3000 liter har vanligvis ikke mannlokk og kan derfor ikke kontrolleres. De må skiftes.

Brannvesenet kan gi nærmere informasjon.

Visste du at ...

... akutt forurensning defineres som ikke planlagt utslipp av olje, kjemikalier eller annet som kan føre til fare for liv, helse eller miljø. Det oppstår gjerne som følge av ulykker, dårlig vedlikehold eller skjodesløshet. Oppdager du noe slikt, ring brannvesenet på telefon 110. Brannvesenet har beredskap for å ta seg av slik forurensning.

Omtrent 90% av avløpsvannet i utviklingsland slippes urensset ut i vassdrag og forurenser disse. Dette er en av de viktigste årsakene til sykdom og dødsfall blant barn i utviklingsland.

På Hedmarken er vi vesentlig heldigere stilt, men også her har vi våre utfordringer. Tenk miljø og hjelp oss med å holde Mjøsa og andre vassdrag rene også i fremtiden! Først da kan du ha ren samvittighet.

Hamar kommune

Telefon servicekontor: 62 51 02 10

www.hamar.kommune.no

**Hedemarken interkommunale
brann- og feiervesen**

Telefon: 400 07 999

www.hedemarken-brannvesen.no

Stange kommune

Telefon servicekontor: 62 57 35 07

www.stange.kommune.no

Hias

Telefon sentralbord: 62 54 37 00

www.hias.no

Ringsaker kommune

Telefon servicekontor: 62 33 50 05

www.ringsaker.kommune.no

Løten kommune

Telefon servicekontor: 62 59 30 00

www.loten.kommune.no

Ønsker du mer informasjon
om vann og avløp, gå inn på
www.var-guiden.no